

تاریخ تحلیلی صدر اسلام

جلسه سوم

فصل دوم: جهان در آستانه بعثت (۱)

خلیل عقیلی فرج

k.aghili.f@chmail.ir

خلاصه مباحث

• ارزیابی دقیق بعثت پیامبر اکرم (ص) نیازمند شناخت کامل جزیره العرب قبل از بعثت می باشد.

الف) **موقعیت جغرافیایی**: در جنوب غربی آسیا با مساحت سه میلیون و دویست هزار کیلومتر مربع

➤ مساحت عربستان کنونی حدود $\frac{4}{5}$ جزیره العرب می باشد

➤ جزیره العرب به سه بخش تقسیم می شد:

۱- حجاز (شمال و شمال غرب) شامل مکه، مدینه، طائف و...

۲- مرکز و شرق که معروف به صحرای عرب است. چهار بازیگر اصلی این بخش از جزیره

العرب انسان بدوی (ابتدایی)، شتر، نخل و ریگزار است. این بخش دارای چهار مشخصه

اصلی است که شامل کمی آب، گرمای طاقت فرسا، سختی راه ها و نایابی غذا است.

۳- جنوب (یمن): این بخش معروف به عربستان خوشبخت است زیرا پر نعمت ترین نقطه

جزیره العرب می باشد. مهمترین ویژگی این بخش از جزیره العرب، تمدن بزرگ، قدیمی

و حیرت انگیز است.

ب) **وضعیت سیاسی**: مهمترین مشخصه سیاسی زندگی بدوی و قبیله است. اعراب به سه گروه تقسیم می

شدند:

۱- بادیه نشینان

۲- شهر نشینان: شامل یمن و نقاط جنوبی عربستان مثل قبائل اوس و خزرج

۳- عدنانیان: که خود را به حضرت اسماعیل (ع) نسبت می دادند. مانند قبیله بزرگ قریش

دیگر ویژگی های سیاسی این منطقه عبارتند از: زندگی پراکنده و نبود فرهنگ واحد به دلیل سختی

زندگی و بدی راه ها که باعث کاهش روابط اجتماعی می شد، تعصب شدید قبیله ای، روح جنگجویی

ت) **فرهنگ و آداب و رسوم**:

۱- دارای خصلت های پسندیده ای مانند: سلحشوری، وفای به عهد، مهمان نوازی، حافظه قوی، و

علاقه به ادبیات و شعر و شاعری بودند.

۲- و دارای خصلت های ناپسندی مانند: آلوده شدن به گناهان مختلف اجتماعی و فخر فروشی بودند.

ث) زنان و نظام خانواده: زن قبل از بعثت پیامبر اکرم(ص) دارای جایگاهی اسفناک بود به طوری که

۱- با او مانند کالا رفتار می شد

۲- در ازدواج و طلاق هیچ حقی نداشت

۳- ازدواج های جاهلی بر او تحمیل می شد

۴- بعد از مرگ پدر به پسر بزرگ تر به ارث می رسید

۵- حقوقی مانند ارث، دیه، مهریه، نفقه و .. نداشت

۶- تا جایی که داشتن دختر برای پدر ننگ محسوب می شد

۷- حتی در قبایلی دختران زنده به گور می شدند

نکته: زن در جوامع دیگر نیز وضعیت بهتری نداشت به طوری که اولین قوانین حقوق زن مانند مالکیت بر اموال شخصی از قرن هفدهم میلادی (دهم هجری قمری) تدوین شد، یعنی هزار سال بعد از زمانی که آموزه های دین اسلام حقوق مشخص و مدونی را برای زنان تعیین کرد. برای مطالعه بیشتر می توانید به منابع زیر مراجعه نمایید:

۱. مطهری، مرتضی، (۱۳۶۷ش)، **نظام حقوق زن در اسلام**، هفتم، تهران: صدرا

۲. دورانت، ویلیام جیمز، (۱۳۸۵ش)، **لذات فلسفه**، ترجمه عباس زریاب خویی، هجدهم، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی

۳. فروخ، عمر، (۱۳۸۴ق)، **تاریخ الجاهلیه**، بیروت: دارالعلم للملایین (به زبان عربی)

۴. نوری، یحیی، (۱۳۶۰ش)، **اسلام و عقاید و آراء بشری یا جاهلیت و اسلام**، نهم، تهران: مرکز خدمات و تحقیقات اسلامی

ج) وضعیت اقتصادی: شغل غالب مردم تجارت، کشاورزی و دامداری بود. در عین حال غارت گری، دزدی، برده گیری، قمار، ربا، کم فروشی و.. به شدت رواج داشت.

(ح) وضعیت دینی: مردم جزیره العرب در عقاید دینی به چند دسته تقسیم می شدند:

۱. بت پرستی
۲. پرستش اجرام آسمانی
۳. مسیحیت و یهودیت در شهرهای نجران و یثرب
۴. زرتشتی و مانوی
۵. دین حنیف، پیروان حضرت ابراهیم و حضرت اسماعیل (علیهما السلام)

دانشجویان گرامی، در صورت داشتن سوال می توانید از طریق آی دی [@dr.aghili](https://www.instagram.com/dr.aghili) در پیام رسان سروش سوالات خود را مطرح نمایید.

موفق باشید